

Таким чином, характерна риса традиційного українського одягу та численних доповнень до нього полягає у декоративній мальовничості, яка відбиває високий рівень культури виробництва матеріалів для одягу, створення його різноманітних форм, володіння багатьма видами й техніками опорядження та оздоблення. Народний одяг має регіональні відмінності. Регіональна специфіка позначилась на матеріалах для одягу; конструктивних, технологічних і декоративних прийомах його створення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васіна З. Український літопис вбрання. Том 2 / З.Васіна. Київ: Мистецтво, 2006. 407 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис II-том / О.Воропай. Мюнхен: Українське видавництво, 1958. С. 289
3. Кудря О. В. Формування в студентів знань з етнодизайну в процесі опанування навчальної дисципліни "Технологічний практикум". Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип.3. – Бердянськ : БДПУ, 2020. С. 291-299. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16884>
4. Ніколаєва Т. Історія українського костюма / Т.Ніколаєва; ілюстр. З. Васіна [та інші]. К.: Либідь, 1996. 176 с; іл.

*Ірина Поліщук
(Полтава, Україна)*

МИСТЕЦТВО ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ: КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Походження в'язання як виду прикладного мистецтва досі знаходиться у полі зору науковців, дослідників-етнографів та народознавців. Не існує точних повідомлень стосовно того, коли з'явилося перше виробництво в'язаних виробів. Однак знаходимо історичні довідки про те, що в'язання походить з Близького Заходу і вважається найбільш давнім у відношенні до прядіння та ткацтва.

Аналіз літературних джерел показує, що питання в'язання як виду декоративно-прикладного мистецтва, розглянуто у працях «Декоративно-

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*

прикладне мистецтво» (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич), присвячена увага технологічним особливостям (викоритовваним матеріалам, інструментам та технікам) та типології в'язаних виробів [1, с.43].

Люди завжди намагалися прикрасити свій побут, прагнули використовувати самі прості матеріали для сполучення нескладних форм і засобів з невибагливими візерунками, досягши при цьому високої майстерності. Ручне в'язання спочатку з'явилося як проста утилітарна необхідність, надалі перетворилося в дійсне мистецтво.

З етнографічних джерел відомо, що в Україні в'язанням займалися з часів Трипільської культури. Пізніше в'язали ритуальні вироби, жіночі головні убори тощо. Найбільш вживаними матеріалами для в'язання були льон, коноплі та шерсть. У Х ст. в'язання стало повноправним ремеслом із центром у Києві. Сільськими ремісниками виготовлявся в'язаний одяг переважно для жителів сіл, а міські ремісники при створенні виробів орієнтувались не лише на місцеве населення, а й на приїжджих.

У кінці ХІХ - початку ХХ ст. цей вид рукоділля почав особливо динамічно розвиватися, виготовлялося велике розмаїття виробів за допомогою гачків і спиць, що характеризувалися самобутністю. Особливо це стосувалося виготовлення елементів народного строю. Вироби ручної роботи — одяг, шарфи, шкарпетки, хустки, шапочки, рукавиці. Народні умільці виготовляють і в'язані предмети інтер'єру — серветки, покривала, килими і навіть ікони.

В'язані вироби завжди цінувалися, у ХХ ст. виготовляли не тільки зручний жіночий, чоловічий і дитячий одяг, а й предмети оздоблення житла: декоративні подушки, серветки, накидки, скатертини, настінні панно та ін.

Надбання українців в сфері в'язання є наразі актуальними, оскільки

«в умовах сьогодення відбувається підвищення зацікавленості серед молоді до виняткових досягнень національної культури як в духовній, так і в матеріальних сферах, продовжує бути актуальним питання не лише їх відродження, але і активне використання у сучасному житті» [2, с.457].

В'язання як вид декоративно-прикладного мистецтва введено і програми трудового навчання, а опанування даною технологією покликане формувати у школярів шанобливе ставлення до народних звичаїв, традицій, готовність зберігати і розвивати традиційні технології виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва [3].

У наші дні мистецтво в'язання збагатилося новими прийомами та техніками, сучасними матеріалами. Також ручне в'язання як вид декоративно-прикладного мистецтва, продовжує розвиватися та збагачується новими мотивами, композиціями, а створення виробів дозволяє виразити свою індивідуальність, задуманий образ за допомогою вибору фактури і кольору пряжі, використовуваних технік, оформлення і фасону виробів, драпірувань, заціпів.

Основним конструкційним матеріалом для в'язання є пряжа, поділяється вона на традиційну та фантазійну. Традиційну пряжу прядуть вручну або на машині та часто скручують, щоб надати їй міцності та гладкості. До фантазійної пряжі відноситься змішана пряжа, а саме: стрічки та меланж, петлі, штучне хутро, люрекс, трава, нитки з дроту, бісер, паєтки та стрази. Окрім пряжі, тканими матеріалами також можуть бути тасьма, шкіряні смужки, замша, стрічки та мотузки.

Обираючи пряжу, необхідно уважно вивчити умовні позначки та написи на етикетці мотка, а саме: відсоток вмісту різних видів волокон, масу пряжі та її довжину в метрах, рекомендації щодо підбору оптимального номеру спиць, щільності в'язання та експлуатації готового виробу.

Для роботи з пряжею використовують інструменти – спиці та гачок відповідного розміру, від правильного підбору яких залежить якість в'язаних виробів. За матеріалом бувають алюмінієві, сталеві, пластикові, кістяні, бамбукові, дерев'яні спиці та гачки. При підборі голок необхідно враховувати особливості пряжі та вимоги до готового виробу. Наприклад, для прядіння слід використовувати сталеві спиці, для товстої та ворсисті пряжі – дерев'яні, кістяні та бамбукові спиці, для легкої пряжі не можна використовувати алюмінієві, оскільки вони можуть забруднити виріб. Цікавий факт – археологи знайшли перші мідні гачки для в'язання, датовані VII–VI ст. до н. е.

Для виготовлення в'язаного виробу використовують схеми в'язання. В'язання – це спрямований процес, де полотно формується послідовними рядами, що складаються з кількох петель. Ряд утворюється під час кожного проходу каретки в'язальної машини голками, які тягнуть нитку пряжі через утворені раніше петлі.

Як і на в'язаних виробах, схематичний запис візерунка читається знизу вгору. Всі непарні лінії є лицьовою частиною виробу, їх потрібно читати і плести справа наліво. Всі парні ряди позначають виворітну сторону виробу, тому читаються і плетуться зліва направо. Крайні (пружинні) петлі на схемі не позначені. У деяких схемах візерунків немає записів для парних рядів, але є вказівки «в'язати за схемою» або «як виглядають петлі».

Таким чином, в'язання являється важливим видом українського декоративно-прикладного мистецтва, що є надзвичайно популярним в умовах сьогодення і має давні традиції. Мистецтво в'язання виробів удосконалюється, збагачується новими техніками, технологіями та матеріалами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Декоративно-прикладне мистецтво : навчальний посібник / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич ; редактор Т. О. Головіна. - Львів : Світ, 1992. - 272 с.
2. Кудря О. В. Особливості вивчення етнодизайну учнями на уроках трудового навчання / О. В. Кудря // Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 3 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і наук. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 457-458.
Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15431>
3. Навчальна програма з трудового навчання для 5-9 класів. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalni-programi-5-9-klas>

*Тетяна Проценко
(Полтава, Україна)*

БІСЕРНЕ РУКОДІЛЛЯ: КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З БІСЕРУ

На території України бісер став відомий за часів Київської Русі але набув популярності він у 18–19 столітті. Прикрасами з бісеру оздоблювали головні убори, носили на рухах та шії, вплітали в коси, виготовляли гаманці, картини, сумочки та прикрашали меблі.

Бісерне рукоділля – це різновид декоративно-ужиткового мистецтва в якому використовується бісер (штучного чи природного походження). У бісерному рукоділлі використовують різноманітні матеріали: бісер, стеклярус, лелітки. Бісер – це невеликі чи зовсім малі скляні намистини з наскрізними отворами, завдяки яким їх нанизують на дріт, волосінь чи нитку.

Всі види бісеру в першу чергу поділяються за формою, вона буває: круглою, квадратною, стеклярус, рубка [1-3].

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*